

# PROLVSIO ACADEMICA

PRO STUDIIS HAC IN D. MARCI VNIVERSITATE

APRILIS DIE XVI INAVGVRANDIS

A LATINI HVJVSCAE MVSAEI ALVMNO

**Josepho Nicolao Fernandez de Pierola**

AETATIS SVAE ANNO VIII.

PRESIDE

*Josepha Perez de Vargas.*

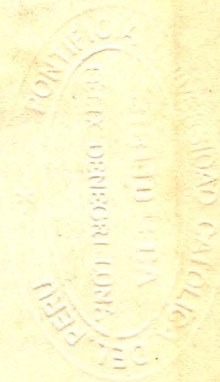
Annis ab hinc novem et quadraginta conspicua Urbe in hac  
Lima Peruvii Metropoli amplissima, Publice Latinae linguae,  
Humanioris literaturae, Rethorices Moderatore; scholarum  
Censore; Coetui publicae Instructionis Socio adjuncto ;  
Ipsiusmet praefati Musaei á legitima Gubernatione  
Electo Fundatore, Institutore et Magistro; Latini  
Idiomatis Examinatore; Liberatoris Bolivaris  
nummaste insignito; etc. etc. etc.



**LIMAE:**

APVD JOSEPHVM HVIDOBR0 MOLINA.

**1849.**



---

# PROLUSIO ACADEMICA.

---

Hodiernae Prolusionis morem conspicua ab ista Academia antiquitus institutum; a majoribus nostris religiose observatum; a me stricta vel soluta oratione per annos plures indesinenter excultum, denuo persequi aggredior, *Amplissime Rector, Nobilissimi Proceres, ceterique omnium ordinum et aetatum doctrina, scientiis, eruditione praestantes Auditores cultissimi.*

In tanto vero Artium, scientiarumque omnium complexu, quas dies et locus commendadas exposulat exilitate mentis haud suffecturum praesentio. Undequaque enim conspicio, tum publicis, privatis tum in Licæis Mathesi, Algebrae, Calculo, Historiae, Medicinae, Philosophiae, Jurisprudentiae, Romano, Civili, Patrio, Canonico, Naturali, Nationali, Internationali Juri, ceterisque omnibus et doctrinis et scientiis operam sedulam, vel in docendis, vel ediscendis, impendi. *Quid enim inde? Athenis audeam ego noctuas inferre? De iis quae a primariis doctrina, scientiis, eruditione viris clarantur, no*

bilantur et patent facturum me verba praesumpserim? Ad has vero Artes, scientiasque omnes amplectendas tenuitate animi deficiens merito arguar, criminabor, imminuar.

Unum ver~~o~~ tantummodo, minoris nec mi fors ponderis relictum spicilegium videtur, quod vel á me plenius, totis imo viribus exquirendum, investigandum, explanandum remanserit. De Latio me idiomate loqui arbitror vos intelligere, Auditores cultissimi, quod enim a nostratum plerisque ignotum, socordia neglectum, inscienter, turpiter prostitutum inutile tanquam vociferatur, effertur, ac vilet. Apage, apagesis hujusmodi hominum, vapparum talium a sapientioribus male accepta, bene quidem vituperata sententia! Foetet! Hui foetet reprobatissima opinio latinas litteras supercilio inspicientum! Hi, tamquam nothi, parentum quibus male nota progenies, sumisso capite incedendo, agnationis suae ullam cum praebere nequeant notionem, obmutescunt. Quomodo audeant hi, quaeso, leporem, vim, sales, divinum et quasi oestrum Latiae matris linguae ad vernaculam nostram apte, scienter transferre, promovere, extendere, imitari, si genuinum, metaphoricum, hyperbolicum, translaticium sensum, aureis quaeque Romae temporibus apprime exculsa, ignota sibi, inania, supervacua haud sese pudeat jactitare? Frequentes itaque in dies sciolos plures notamus scribendi quadam pruriginis captos caesim, punctimque patriam linguam sauciare, gallicis vitiis inducere, adulterari, inquinare, polluere non desinant.

Magna, quovis ut in sermone, semper fuit laus caste, recte, emendateque loquendi, est ita quaedam orationis culta et pura collaudanda innocentia, quam suis omnibus numeris absolutam, ad omne, ad id usque ac temporis illibabilem, certam servari semper fuit opus.

Ecquis enim plures quam Tullius omnium ille temporum et aetatum sermonis Latii, Latiae eloquentiae Moderator facile ac Princeps loquendi istam, beneque dicendi artem, antehabuit, fecit, aestimavit? Insignis ita Vir ille, non tam ex se ipsa laudandam, quam quod a plerisque neglectam, extollendam, superinducendam, exornandam putavit? "Nec tam, inquit, praeclarum

est latine scire, quam turpe nescire, neque id tantum Oratoris boni, quam Civis Romani esse proprium videtur." Civis Romani, Oratoris boni munus istud proprium tantummodo? Nobis vero negatum? Nobis cur interdictum? Interdici res enim potest, quae assequenda omnibus patet, clarescit, extenditur? Ars haec praecipue nostra in regione Peruvii scientiarum omnium, ingeniorumque fere omnium emporio ditissimo susque deque habebitur, abjicietur, vilescet? Minimi fiet? Negligetur? Negligant ii, qui obtusae mentis, densaque involuti caligine puram lucem non vident, videre non ambiunt, illa perfrui non valent; catellis insuper similes, qui coecitate contenti coecutiendo ganniunt, ganniendo effervescunt, effervescendo procumbunt, procumbendo silescent.

Vos ergo, Auditores, vos juvet Plinii illius diligentissimi Naturae scrutatoris effatum referre vobis hic ausim; "Non quia illi temporibus antecesserunt sapientia quae antecesserunt" de prioribus enim sui temporis loquebatur. Nil ideo nos de nostris dixerimus? Nil addiderimus? De his sinistre loquemur? Moris utque est vulgo aetatis nostrae progressum saepissime jactitare, res ista pulcherrima despiciatur inertes patiemur? Retro in hac pergere? In pejus progredi? Puri sermonis normam rejici a nobis non pudeat? Latinae linguae sermonis nostri matri, altrici et magistrae operam sedulam adhibere piguerit?

Inter nos fuit, fuit Latinae linguae peritorum seges amplissima; fuit quondam virtus non summis labris classicorum scripta libere, ast ore se toto eorum dicta et sententias ad exauriendas, ad degustandas immergi. Saeculum plane extitit, quod aureum Limae debuit merito nominari.

Nunc vero, temporis fato quodam adverso, bivius, trivius, angiportubus implicati detinemur, avertimur, circumvolvimur, patrium sermonem, numerosque obliviscimur, exteros sequi conando corruimus. Nostrum ita neque exterum idioma probe, recte percipimus. Ad rem itaque versiculos quosdam a me nuper sermone hispano concretos exponere vobis mi liceat. Hi etenim sunt.

“Apparent rari nantes in gurgite vasto.”—*Virg.*

Mui raros ya se aplican al Latin;  
Deliran muchos por saber Ingles;  
Presumen tantos de hablar hien Frances  
Mascando un mal Gascon, ó Mayorquin.

Mui pronto el Castellano tendrá fin,  
Y se urdirá una jerga de Escoces,  
De Congo, de Araucano, de Iroques,  
Del lenguaje de Siam, ó de Pekin;

Y, si Dios no lo llega a remediar,  
Temo que hasta el ronquido de Luzbel  
Han de adoptar mui muchos para hablar,

O hechen mano de un pito, ó cascabel  
Cuando algo tengan que significar;  
Y se forme otra Torre de Babel,

Vos ergo haud praeterit, Auditores, quantum ad utriusque linguae, Latinae scilicet, Hispanaeque integritatem classicos aetatis aureae scriptores jugiter consulentibus laudis et famae emolumentum accesserit. In primis autem, quoad sermonis puritatem, majestatemque attinet eloquentiae, M. Tullius prae manibus saepenumero habendus; illum legere; illum perlegere, illum consulere, et perquam propius fieri possit in Oratoria, in Epistolis illum assequi atque imitari; in Historia proin Tacitum, Crispum, Livium; Epica in Poesi Mantuanum; in Lirica Venusinum; in Elegia Sulmonensem; in Epigrammate Bilbiletanum. Hi, tamquam Latinae venustatis norma, et exemplaria, eorum vestigiis accurate inhaerendo enixe vobis omnino insudandum. Sed ut ad Tullium revertar, sic maximus ille Institutur Quintilianus, “illum se profecisse sciat cui Cicero valde placebit.” Cum tamen, ille Romanae dictionis Parens, atque eloquentiae Princeps merito nominatus plane sibi habuerit persuasum, non tam verborum in sensu, rerumque apte excogitatae materiae, quam sermonis in ordine, vi, et sententiis tempestive prolatis Latinae linguae spiritum contineri; per Hyperbatom insigniri, per Metaphoras exprimi; per tropos irradiari; per sonum, per numeros apprime decorari. Ecquis enim, ni mentis prorsus fuerit inops Latii arduum qui culmen sese ascendisse praesumpserit, quin vera in loquendi ratione sibi propria,

sibique peculiari efficienda provectum sese, sese evidenter fuisse probatum constarit.

Meminisse ideo Vos apprecor, Auditores, Ausonios inter, cultosque Iberos, Latiae utpote linguae ac sermonis haeredes, summos Viros tot extitisse, suis qui in deliciis Latinas praecipue litteras habuere. Ad nostrae autem Peruvianae gentis et jubar et nomen quamplures inter, qui philologis, et philotechnis rebus, scientiisque omnibus enituerint, verbo absit invidia, enumerandus necessitudine mi devinctissimus, quemque adhuc honoris causa nomino, Arequipensi in regione ortus Hypopolitus de Unanue, suis qui mihi in epistolis é Cañete exaratis apta documenta Peruvianae juventuti erudiendae promovenda, amplianda, extendenda animarit. Adeo erat ille Romanae Patriaeque linguae diligentissimus, religiosissimus cultor, atque admirator!

Quod si laus tanta idiomate in isto progressis maxime tribuenda, in re cur tam perspicua nos deficiemus? Cur tot vix Latii in limine labanti pede reptantes arduum sese vicisse jugum crediderint, aegerrime lamentamur? Sese provectos in quibus neque norunt, nosse neque umquam valuerint jactitando, ignarum vulgus ad errata, suamque ad insufficientiam gravissimo juventutis damno ad se perthraere temere, stulte impudentes haud desinant? Ne ita per Deum Immortalem temporibus nostris ne fiat. Viri eligantur utriusque linguae periti, qui a sapientioribus, minime ab insciis probati Literariam valeant Rempublicam adaugere; lucibus suis illustrare, locupletare, insignire; haud exterorum hybrido, inconnexo sermone inquinatum nostrum idioma offuscare; quosque vulgi stupore elato ore incedentes nobilem sese in Latio palmam rapuisse crediderint, approbare. Heu quantum a meta! A scopo quantum hi distant, divertuntur, aberrant! Heu quantum falluntur! Dixerim potius, heu quot ad inscientiam, suos ad errores transferre audacter, indesinenter insistunt! Erecto enim vultu sua, vulgigue imperitia exultantes é Phoebi tripode fuisse locutos existimant. Favete, favete quaeso, Auditores, si qui furfuris hujus extiterint, Ludimagistri, ipsorum alumni stupidae Institutorum menti inhaerendo provectiores umquam evaserint? Illis haud credite,

lance illos perpendite; haud sinite magistri in verba jurare inexperti juvenes assuescant; quaeque Sapientissimi Viri, quibus urbs haec satius abundat, aegre ferunt, lamentantur, complorant, ulterius haud extendatur patiamini. Ne sinisteritas ista, quoad Latium refertur, posteritati mandetur.

Nil novi, nil a veteribus parte in hac aberrandum ab illis minimae desciscendum; id plane fuit semper de Latina lingua censendum, Non haec enim facultas inveterascere unquam poterit, unquam poterit obsolere. Quomodo et res ista obsoleverit, quae tempore omni per se floret, viget, juvenescit, extenditur? Perpetuo robore ad Ecclesiae, ad Legum, ad Medicinae sensum, ad cultarum gentium omnium consortium exponendum, interpretandum, evincendum ipsa sit opus? Quomodo et saeculum vocandum istud Progressus, si tam necessaria, laudanda, saepissime excolenda facultas temere prorsus abjicietur, delebitur, evértetur? Ceterae linguae unoquoque in saeculo variant, novam formam recipiunt, novis signis orthographicis discernuntur. Percurrite, quaeso, Auditores, vetus nostrum idioma Hispanum, Gallicum, Italianum, Lusitanum; Vos illud a praesenti nullimodo consonum invenietis.

Resipiscite, sana resipiscite mente quicumque studio in Latino insudare aversamini; ne insciorum prava pervicacia triumphet conemini; desultoriam adversus Latium viribus totis levitatem reprimite; pristinum puri idiomatis morem advocate; numerorum integritatem; dictionis munditiem, eloquii majestatem esse à vobis apprime restitutam adveniens posteritas gratuletur.

Scire cupis patrium sermonem? Disce latinum;

Limpida sermonis sicut tibi vena fluat.

**DIXI.**

